

Stappenplan aanpak scabiës (schurft) met Ivermectine pillen – voor instellingen

Voor wie is dit stappenplan bedoeld?

Dit stappenplan is ontwikkeld voor een verdenking/besmetting met scabiës (van één of meer scabiësgevallen) binnen een **langdurige zorg of verblijfsinstelling**. Hieronder vallen onder meer zorginstellingen en maatschappelijke opvang centra. Het stappenplan biedt ondersteuning aan sleutelfiguren die betrokken zijn bij een verdenking op een scabiësuitbraak.

Een scabiësuitbraak waarbij meerdere patiënten/bewoners en/of medewerkers tegelijkertijd behandeld moet worden vergt goede **organisatie en planning**. Deze gezamenlijke behandeling is nodig om te voorkomen dat mensen elkaar opnieuw besmetten.

Start met de onderstaande **7 voorbereidende stappen**, vóór de start van de **collectieve behandeling (stap 8 en 9)**. De voorbereiding kan realistisch gezien wel één tot twee weken duren om te organiseren. Neem de tijd om na de behandeling, te **evalueren en te controleren (stap 10)**.

Feiten en besmettingsweg

Scabiës wordt veroorzaakt door de humane scabiësmijt. Een besmetting met scabiës gaat niet over zonder behandeling en hygiënemaatregelen. Wanneer de behandel- en hygiënevoorschriften niet goed gevolgd worden, kan herintroductie ontstaan (oftewel een ping-pong effect). Iemand kan besmet raken met scabiës door:

- minimaal 15 minuten huid-huid contact met iemand die scabiës heeft;
- regelmatig intensief kort huid-huid contact, zoals bij adl-zorg;
- gebruik van elkaars kleding, handdoeken en beddengoed van iemand die scabiës heeft. Mijten kunnen hierop dagen overleven;
- contact met huisdieren. Een huisdier krijgt zelf geen menselijke scabiës, maar door aaien en knuffelen kan de scabiësmijt tijdelijk in de vacht komen en hier 3 dagen overleven;
- contact met huidschilfers van een patiënt met scabiës crustosa is al genoeg voor besmetting, vanwege de enorme hoeveelheid mijten.

Zijn er nog vragen?

Bel de huisarts of lokale GGD (Infectieziektebestrijding) zie www.ggd.nl of kijk voor meer informatie op www.rivm.nl/schurft.

Op de website van het RIVM is te vinden: informatiefolders, behandel- en wasvoorschriften, checklists en meer.

Planning & Organisatie (stappen 1 – 3)

1. Verifiëren van de diagnose scabiës

Maak een melding bij de lokale GGD bij een verdenking van één of meer scabiësgevallen en betrek de GGD bij de verdere aanpak.

1.1 Bevestig je diagnose

- Diagnose scabies: dermatoscoop, PCR van huid, schraapsel/biopt van huid.
- Diagnose vastgesteld door huisarts/specialist ouderengeneeskunde/dermatoloog/arts-microbioloog.
- Ernst diagnose: crustosa of gewone scabies.
- Vaststellen hoeveel personen hebben 'scabiës' klachten (of (nachtelijke) jeukklachten hebben).

2. Inventariseren contacten

- Inventariseer wie intensief huidcontact hebben gehad met de indexpatiënt. Zie de checklist 'Groepen waaraan gedacht kan worden voor de inventarisatie'.
- Houd rekening met besmettelijke periode van de patiënt, inclusief de incubatieperiode, zie LCI-richtlijn. Iemand kan vanaf 1-2 weken na besmetting de scabiësmijt verder verspreiden. Maak de omvang van de risico-ring niet te klein.

3. Vaststellen van de groep voor behandeling

- Bepaal de behandelgroep aan de hand van de LCI behandelgroepen schema's.
- Bepaal de zelfstandigheid van de patiënten en behandelgroep voor uitvoeren maatregelen.
- Betrek de bedrijfsarts voor behandeling van medewerkers (ook met betrekking tot privacy).
- Betrek de contactpersoon van de GGD voor bron- en contactonderzoek en hygiënemaatregelen. Dit punt noemen voor het inventariseren van contacten.
- Betrek andere zorginstanties waar de client ook zorg krijgt, zoals thuiszorg, logeerhuizen zwembles etc.

Groepen waaraan gedacht kan worden voor de inventarisatie:

- Huidige bewoners/patiënten
- Bezoekers van patiënten
- Overgeplaatste patiënten
- Familiebezoek
- Vaste medewerkers, dus ook behalve de verpleging, facilitair, (para)medici, activiteitenbegeleiders, etc.
- Externe (niet vaste) medewerkers, zoals inval-, uitzendkrachten, stagiaires, leerlingen, pedicure, kappers
- Vrijwilligers
- Contacten van overleden patiënten (nb begrafenisondernemer)
- Ziekenhuis-/artsenbezoek
- Taxichauffeur/ambulance
- Huisarts
- Overplaatsingen naar en van andere instellingen
- Thuiszorg gehad?
- Logeerhuizen, dagcentra

Planning & Organisatie (stappen 4 – 6)

4. Samenstelling uitbraakteam

- Stel (wanneer nodig) een [uitbraakteam](#) op bij een uitbraak.
- Bespreek de [mogelijke \(financiële\) impact voor de organisatie/locatie](#).
- Bespreek de taakverdeling.
- Maak een lijst van overige betrokken functionarissen (denk aan apotheek, kapper).
- Deel telefoonnummers & e-mailadressen.
- Zorg voor voldoende dagelijkse briefings en goede verslaglegging (met duidelijke actielijst).
- Maak een draaiboek en tijdsplanning per behandelgroep.
In een draaiboek staat de volgende informatie:
  - betrokkenen, verwachtingen en taakverdeling;
  - voorschrijven anti-scabiësmiddel door;
  - uitvoering van behandeling en hygiënemaatregelen, zoals volgorde cliëntenkamers, extra mankracht/personeel en planning;
  - vaststellen behandelstappen voor elke individuele cliënt de behandelstappen vast (stap 8).

5. Maatregelen tegen verspreiding

- Bevestigde scabiespatiënten kunnen in overleg zo snel mogelijk een eerste keer behandeld worden. Deze patiënten doen óók mee aan de groepsbehandeling. Dit betekent dat zij meerdere keren worden behandeld.
- Gebruik [beschermende middelen](#) bij de verzorging van de behandelgroep totdat zij twee keer behandeld zijn (tot dag 9).
- Zo nodig isolatiemaatregelen nemen, alleen bij crustosa.

6. Informeren betrokkenen

- Maak gebruik van het landelijke foldermateriaal en vul dit aan met specifieke gegevens en instructies voor de situatie van de instelling.
- Organiseer eventueel een [voorlichtingsbijeenkomst](#).
- Bepaal het beleid ten opzichte van pers en sociale media.
- Geef goed getimed, juiste en passende informatie aan de verschillende groepen betrokkenen, dit is een doorlopend proces. Laat dit als vast agendapunt terugkeren tijdens de uitbraakbestrijding.
- Overweeg een whatsapp groep(zonder persoonlijke gegevens).

Vorbereiding van de groepsbehandeling (stap 7)

- Zorg voor een goede voorbereiding. De uitvoering van de acties staat of valt hiermee.
- Doe een vooraankondiging bij de apotheek dat een grote bestelling ivermectine wordt gedaan.
- Doe een vooraankondiging bij de wasserij.
- Doe een vooraankondiging bij de bedrijfsarts.
- Volg het opgestelde draaiboek van het uitbraakteam, want dit is leidend. Zorg dat mensen uit het uitbraakteam beschikbaar en bereikbaar zijn voor ad-hoc zaken.
- Stimuleer een sfeer van saamhorigheid. Maak de actiedagen vooral ook gezellig voor de bewoners en medewerkers.
- Zorg dat de werkwijze duidelijk is. Draag warm over naar de volgende dienst inclusief de actiepunten.

Een paar dagen vóór de groepsbehandeling:

- Zorg voor voldoende schoon beddengoed (matrasovertrek, dekbedovertrek en kussensloop per persoon) voor na de behandeling. Gezien de impact voor de instelling heeft 1x het bed verschonen de voorkeur.
- Zorg voor voldoende wegwerphandschoenen.
- Zorg voor voldoende plastic zakken en wasmiddel.
- Is er op de locatie een huisdier met vacht? Dan mag het dier tot 3 dagen na de behandeling alleen kort knuffelcontact hebben.
- Begin 3 dagen voor de behandeldag met het verzamelen van vuil wasgoed. Dit wordt later op de eerste behandeldag gewassen.

Eén dag voor de groepsbehandeling:

- Leg een stapel klaar met schone kleding, handdoeken en beddengoed. Denk ook aan extra pyjama's, sokken, ondergoed, etc.
- Zorg dat er schoon linnengoed gereed is (per persoon 1 set schoon beddengoed).
- Houd de schone kleding apart van andere kleding.

Hygiënemaatregelen

Persoonlijke hygiëne:

- Houd rekening met het scheiden van schone en vuile (of mogelijk besmette) materialen.
- Denk aan het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen zoals handschoenen en schort met lange mouwen tijdens de verzorging, bij de schoonmaak en bed opmaken/verschonen.
- Pas handhygiëne toe door middel van water en vloeibare zeep, handalcohol werkt niet tegen schurft.
- Zorg voor korte nagels, zowel bewoners als personeel.

Kleding:

- Vergeet kamerjassen en pantoffels, steunkousen niet te wassen op 60°C of 3 dagen in een gesloten plastic zak apart te leggen op kamertemperatuur.
- Was ook sjaals, handschoenen, mutsen en oorwarmers op 60°C, of leg ze 3 dagen na de behandeling 3 dagen in een gesloten plastic zak apart op kamertemperatuur.
- Zorg dat dagelijks schone sokken worden gedragen.
- Schoenen van textiel of stof kunnen de scabiësmijt bevatten. Leg deze schoenen bij de start van de behandeling 3 dagen in een gesloten plastic zak op kamertemperatuur. Draag deze schoenen mét sokken. Voor schoenen van leer is dit niet nodig.
- Label zo nodig de plastic zak met naam en datum van dicht doen. Bij gebruik van plasticzak, label de plastic zak met naam, datum en tijd en bewaar op kamertemperatuur.

Schoonmaak:

- Stofzuig de bank, stoffen stoelen en het tapijt.
- Reinig ook stoffen hoesjes van een telefoon, laptop of iPad.
- Leg stoffenknuffels 3 dagen apart of was deze op 60°C.
- Maak ook tilmatten van de tillift en anti-decubitus materialen, huishoudelijk schoon.

Start 1^e behandeling (stap 8)

Naam patiënt/bewoner: .....

Startdatum: --

Dag 1

- Zorg dat de voorgeschreven dosering pillen wordt ingenomen. Het adviestijdstip is in de avond.
- Draag handschoenen en schort met lange mouwen tijdens de verzorging, schoonmaak, bed opmaken/verschonen en contact met overig gebruikt linnengoed. Dit geldt tijdens alle dagen in de behandelperiode tijdens genoemde handelingen.
- Verzamel het vuile wasgoed/handdoeken van de afgelopen 3 dagen.
- Was gebruikte kleding van de afgelopen 3 dagen op 60°C met een normaal programma (geen kort programma).
- Stop spullen die niet op 60°C gewassen kunnen worden in een afgesloten plastic zak, label met naam, datum en tijd, en zet deze in een aparte ruimte waar het 18-20 °C is.
- Stofzuig alles van textiel wat niet in de machine of plastic zakken kan (zoals de bank, stoffen stoelen, tapijt, mand van het huisdier etc.).
- Evalueer: zijn alle stappen goed verlopen? En neem de evaluatie mee in het verslag.

Dag 2

- Denk aan de hygiëne maatregelen.
- Haal het beddengoed van het bed en was het op 60°C of stop het in een plastic zak tot dag 5.
- Was de pyjama en gebruikte kleding van afgelopen nacht op 60°C. Trek de handschoenen en het schort hierna uit en was de handen met water en vloeibare zeep.
- Leg schoon beddengoed op het bed.

Dag 3

- Geen acties.

Dag 4

- Het wasgoed en de materialen die op dag 1 in een plastic zak zijn gestopt, mogen er weer uit.
- Het eventuele huisdier mag weer geaaid en geknuffeld worden.

Dag 5

- Het wasgoed en de materialen die op dag 2 in de plastic zak zijn gestopt, mogen er weer uit.

Dag 6

- Geen acties.

Dag 7

- Leg alles klaar voor de 2^e behandeling: anti-scabiësmiddel, plastic zakken, handschoenen, schort lange mouwen, schone kleding en beddengoed.

Start 2^e behandeling (stap 9)

Dag 8

- Zorg dat de voorgeschreven dosering pillen wordt ingenomen. Het adviestijdstip is in de avond.
- Draag handschoenen en schort met lange mouwen tijdens de verzorging, schoonmaak, bed opmaken/verschonen en contact met overig gebruikt linnengoed. Dit geldt tijdens alle dagen in de behandelperiode tijdens genoemde handelingen.
- Verzamel het vuile wasgoed/handdoeken van de afgelopen 3 dagen.
- Was gebruikte kleding van de afgelopen 3 dagen op 60°C met een normaal programma (geen kort programma).
- Stop spullen die niet op 60°C gewassen kunnen worden in een afgesloten plastic zak, label met naam, datum en tijd, en zet deze in een aparte ruimte waar het 18-20 °C is.
- Stofzuig alles van textiel wat niet in de machine of plastic zakken kan (zoals de bank, stoffen stoelen, tapijt, mand van het huisdier etc.).
- Evalueer: zijn alle stappen goed verlopen? En neem de evaluatie mee in het verslag.

Dag 9

- Denk aan de hygiëne maatregelen.
- Haal het beddengoed van het bed en was het op 60°C of stop het in een plastic zak tot dag 5.
- Was de pyjama en gebruikte kleding van afgelopen nacht op 60°C. Trek de handschoenen en het schort hierna uit en was de handen met water en vloeibare zeep.
- Leg schoon beddengoed op het bed.

Naam patiënt/bewoner: .....

Startdatum: --

Dag 10

- Geen acties.

Dag 11

- Het wasgoed en de materialen die op dag 8 in een plastic zak zijn gestopt, mogen er weer uit.

Dag 12

- Het wasgoed dat op dag 9 in de plastic zak is gestopt, mag er weer uit.

Evaluatie en controle (stap 10)

Evaluatie heeft als belangrijkste doel om de zwakke plekken in de bestrijding op te sporen, zodat u op die punten extra alert kunt zijn voor nieuwe gevallen van scabiës. Daarnaast kunt u leren van het proces voor uw eigen organisatie en voor toekomstige samenwerking met de GGD. Evalueer op verschillende niveaus: in de uitvoerende teams (vooral daar kunt u waardevolle signalen krijgen van zaken die wel of niet goed gegaan zijn), in het managementteam, binnen het uitbraakteam en met de GGD.

Evaluatie:

- Zijn de behandeling en hygiënemaatregelen bij alle cliënten/kamers goed voorlopen?
- Wat ging goed?
- Wat kan beter?
- Pas indien van toepassing het eigen scabiës-protocol aan met de verbeterpunten van deze uitbraak.

Nazorg en controle:

- Maak concrete afspraken over nazorg en nacontrole, ook met de GGD. Registreer op lijsten van bewoners en medewerkers de actieve navraag van klachten.
- Gewoonlijk wordt als periode voor nacontrole 2x de maximale incubatietijd aangehouden; twintig weken (zie LCI-richtlijn scabiës). Bespreek dit met de GGD.

Wat te doen als scabiës terugkomt:

- Bij een grote uitbraak, is de kans reëel dat mensen of materialen gemist zijn of dat een behandeling niet goed aangeslagen is. Wees hierop voorbereid.
- Zorg dat er zoveel mogelijk zekerheid is over de diagnose.

Door de nazorg en controle goed te regelen, kunnen bij deze recidieven, de behandeling en de maatregelen meestal beperkt blijven tot de eerste ring.

Dit is een samenwerking
tussen RIVM en de GGD:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ruimte voor GGD-locatie om (contact)gegevens in te voeren.